

Nieuwsbrief 04

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

Juli / Augustus 2024

Van de voorzitter.

Beste belangstellenden in het BBC,

Het is nu echt zomer en de vakanties worden volop genoten, ik zie aan m'n bijen dat ze druk zijn om de wintervoorraad op te bouwen, hoewel de meeste dracht van bijv. de linde al geweest zijn. Ik hoop dat iedere imker ook de bestrijding van varroamijt aan het uitvoeren is zodat we hopelijk de wintersterfte dit jaar wat kunnen beperken.

De parasiet *Varroa destructor* is één van de belangrijke bedreigingen van de honingbij.

Naast een groot aantal andere factoren als de klimaatverandering, gebrek aan voldoende bloemen het hele jaar door en de chemische "troep" die nog steeds wordt gebruikt en in de grond en de atmosfeer zit. Al deze factoren spelen ook een belangrijke rol in de achteruitgang van het aantal insecten.

Verder zijn we druk in het Bredaas met een aantal cursussen en voorbereidingen voor een tentoonstelling voor 2025 met als thema "bijenhouders en biodiversiteit". Er zijn een flink aantal partners die meehelpen deze tentoonstelling te organiseren. Meehelpen de natuur en de biodiversiteit te bevorderen vraagt kennis van de leefomgeving. Eén van de cursussen die we willen organiseren heeft "landschappen / leefomgeving" als onderwerp. Zo werken we er aan mee dat biodiversiteit steeds meer aandacht krijgt en het belang er van steeds meer wordt gezien.

Het motto is en blijft "iedereen kan iets doen" aan het herstel en de bevordering van de biodiversiteit. We hopen dat iedereen als men weer terug zijn van de vakantiebestemming met een uitgerust en goed gevoel weer aan het werk kan gaan en ook nog tijd overhoudt voor de natuur om ons heen.

Column van Aat.

Werken en leven volgens patronen.

Bij het woord patronen moet ik denken aan mijn moeder. Zij kocht regelmatig het modeblad "de Marion" waar een patroon in zat voor een jurk die ze wilde maken.

Het patroon was (is) een groot vel papier met allemaal lijnen die chaotisch door elkaar lopen. Mijn moeder was de enige die deze lijnen over kon brengen op de stof die uiteindelijk een jurk moest worden. Als je het patroon niet nauwkeurig overneemt wordt het niet de jurk die je wil of die je past, legde mijn moeder uit. Ik heb altijd veel respect voor mijn moeder gehad en dit was één van de kundigheden die dit respect afdwong. Als je volgens een patroon werkt wordt het iets.

De creativiteit, de eigen inbreng, lag in de keuze van de stof en de kleur van de knopen. Dat maakte dat twee jurken verschilden ook al werd hetzelfde patroon gebruikt.

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

Honingbijen gebruiken ook patronen. Deze zitten “in hun hoofd”, nee in hun genen.

De vorm van de cellen lijkt bij alle bijenvolken hetzelfde. Ook de ontwikkeling van ei naar imago verloopt bij alle bijen ogenschijnlijk volgens hetzelfde patroon.

Maar er zijn wel degelijk verschillen. De doorsnede van de cel kan van volk tot volk verschillen. Ook de ontwikkeling van ei naar imago verschilt van volk tot volk.

Globaal is het patroon dat duidelijk. Het eistadium is 3 dagen, daarna volgt het larve stadium van 6 dagen en het popstadium van de werkster is dan 12 dagen. Nadat de koningin een eitje in een cel heeft gedeponeerd duurt en dus 21 dagen tot er een werkster wordt geboren. Darren hebben een popstadium van 15 dagen. Dus er wordt na 24 dagen een dar geboren.

Het rekensommetje voor de koningin is 3, 6 en 7 dagen pop. Dus na 16 dagen wordt uit een door de moederkoningin gedeponeerd eitje een nieuwe koningin geboren.

Toch zijn er verschillen al zijn deze verschillen maar uren en soms zelfs een dag.

De verschillen tussen bijenvolken zit hem dus niet in de kleur of de vorm van de knopen, zoals bij de jurk van mijn moeder, maar in de verschillen in ontwikkelingstijd van het individu of de doorsnede van de cellen. Dezelfde patronen maar toch anders.

Maar hoe zit het nu met het ontwikkelingspatroon van één van de wilde, solitair levende, bijen.

Het basispatroon is hetzelfde: ei, larve, imago.

Maar de verschillen zijn van soort tot soort zeer groot. Over het algemeen komt er na 5 dagen eitje te zijn geweest een larfje uit. Maar dan gaat iedere soort zijn eigen patroon volgen. Er zijn soorten die twee generaties per jaar kunnen hebben. Er zijn ook soorten die als larf overwinteren of als pop en zelfs als imago. Het leven van wilde bijen verschilt dus per soort enorm. Dat geldt ook voor hun foeragegedrag en de bloemen waar ze hun voedsel vandaan halen. Sommige zijn gespecialiseerd op één plantensoort. Sommigen op de bloemen van één familie. Meestal hebben wilde bijen aan een klein aantal bloemen genoeg om te leven en hun jongen van voedsel te voorzien. Honingbijen leven van “grote” drachten, heel veel bloemetjes bijvoorbeeld van een boom.

Of van een monocultuur. Bijvoorbeeld koolzaad of phacelia dat als groenbemester is ingezaaid of de tagetes die in de landbouw wordt gebruikt om aaltjes in de grond te doden.

Aan de patronen herken je de soort. De Homo sapiens gebruikt patronen om kleding te maken. De bijen om hun leven te ordenen.

Dat er in het leven van de Homo sapiens volgens nog meer patronen verloopt staat beschreven in talloze boeken. Dat is psychologie en geen entomologie. Dus voor ons als bijenhouders minder interessant.

Aat.

Bijen en biodiversiteit.

Het zijn vooral bijen die een belangrijke rol spelen in de bestuiving van de bloemen om ons heen.

Bij veel planten op aarde spelen dieren een belangrijk rol in de voortplanting door bestuiving.

Voor 85% van deze planten geldt dat bijen de belangrijkste bestuivers zijn.

Bij bestuiving wordt het stuifmeel van de meeldraden van de ene bloem overgebracht op de stamper van een andere bloem van dezelfde soort. We spreken van kruisbestuiving al het stuifmeel van de bloem op de ene plant overgebracht wordt naar de stamper van de bloem op een andere plant van dezelfde soort. Deze bestuiving is noodzakelijk omdat de plant op deze manier zaad kan vormen dat weer een nieuwe plant op kan leveren. Bestuiving is dus de belangrijkste voorwaarde voor het voortbestaan van deze plant. Zonder bestuiving waarbij insecten een belangrijke rol spelen zullen veel soorten planten niet kunnen voortbestaan. Ze zullen dus uitsterven als ze niet door insecten worden geholpen om voort te bestaan. Sommige planten pakken hun zaden goed in. Er vormt zich een pakketje weefsel dat de zaden beschermt. We spreken dan van vruchten. Onze appels en peren zijn daar goede voorbeelden van. Van ons voedsel is 35% afhankelijk van de bestuiving door dieren waarvan bijen de belangrijkste zijn. Bij een deel van onze planten wordt het stuifmeel niet door dieren maar door de wind vervoerd.

We spreken dan van windbestuiving.

Voorbeelden zijn naaldbomen en grassen. Dus ook de granen waar ons brood en onze pasta's van worden gemaakt worden door de wind bestoven. Onze aardappelen hebben helemaal geen bestuiving nodig. We eten de knollen die onder de grond aan de plant groeien. Vegetatieve vermeerdering heet dat.

Bestuivende insecten spelen dus een belangrijke rol in onze voedselvoorziening en in het behoud van planten in de natuur. En dus voor het behoud van de biodiversiteit. Honingbijen en sommige wilde bijen soorten, met name metselbijen en (aard)hommels, worden ingezet voor de bestuiving in onze land- en tuinbouw. Honingbijenvolken zijn makkelijk te verplaatsen en kunnen dus bij het te bestuiven gewas worden gezet als dit nodig is. Metselbijen en (aard)hommels kunnen makkelijk massaal worden gekweekt en zo dus ook op het juiste moment bij de gewassen worden gezet. Bijen zijn behaard. Stuifmeel blijft aan hun behaarde lichaam hangen. Zo zijn bijen heel goed in staat om het stuifmeel van de meeldraden van de ene bloem over te brengen naar de stamper van de andere bloem. Maar ook vlinders, vliegen, wespen en vogels kunnen het stuifmeel vervoeren. Hun rol in dit proces is echter heel gering. Wespen en vliegen hebben bijna geen haren en kunnen dus maar in heel geringe maten stuifmeel vervoeren. Zonder bestuiving komt de biodiversiteit in gevaar. Planten verdwijnen. Veel insecten die deze planten nodig hebben om te eten zullen verdwijnen. De vogels die deze insecten eten zullen verdwijnen. De hele voedselketen zal instorten. We noemen dit ook wel het ecosysteem. Als een ecosysteem verdwijnt zal dit

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

de verdere achteruitgang van de biodiversiteit betekenen. Eén van de bijensoorten is de honingbij. Deze worden gehouden door imkers.

Europese wetgeving zegt dat honingbijen landbouwhuisdieren zijn.

Iedere imker weet dat ze het voedsel van hun huisdieren niet in de supermarkt halen maar dat hun huisdieren foerageren in de omliggende leefomgeving. In die leefomgeving leven nog veel meer bijen en andere insecten. Het gaat slecht met de leefomgeving van onze bijen en insecten in het algemeen. Om daar iets aan te doen houden imkers zich niet alleen bezig met hun bijen maar werken ook mee aan het verbeteren van de leefomgeving van alle insecten. Biodiversiteit is voor imkers een centraal begrip. Biodiversiteit is het aantal soorten planten en dieren maar ook de verschillende leefgebieden waarin deze organismen leven. Leefgebieden kunnen we ook ecosystemen noemen. Een omgeving waarin steeds gezocht wordt naar evenwicht. Een omgeving waarin plaats is voor alle vormen van leven die daar thuishoren. Belangrijk voor het evenwicht is dat de planten en dieren zo veel mogelijk inheems zijn. De inheemse soorten die door genetische variatie zich kunnen handhaven. Genetische variatie wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door kruisbestuiving. Bij kruisbestuiving worden door het uitwisselen van stuifmeel ook genen uitgewisseld. Zo ontstaat / evolueert een plant die zich in de omringing thuis voelt en zich kan vermeerderen. Kruisbestuiving is het best geregeld door insecten / bijen die het stuifmeel van de ene bloem overbrengen naar de andere bloem. Daarom spelen imkers met hun belangstelling voor de leefomgeving een rol in het behoud van deze leefomgeving.

Onze omgeving versteend. Er moeten veel huizen bij maar dus ook veel bedrijfspanden. Dus ook meer infrastructuur. De natuur om ons heen wordt steeds meer beperkt. Ook imkers willen er aan bijdragen te behouden wat er te behouden valt. Tussen het steen moet ruimte blijven voor groen, veel groen. Daar waar mensen bezig zijn om op kleine schaal de natuur terug te brengen zien we weer bijensoorten en vlindersoorten verschijnen. Als het in het klein kan moet het dus ook in het groot kunnen.

Aat Rietveld.

Nieuws uit de Media

Bijenhouders noemen bijensterfte zorgwekkend hoog

NIEUWSAKKERBOUW [HAJO DODDE](#) 11 JUL 2024 OM 09:21UUR

21,2 procent van de Nederlandse honingbijenvolken is gestorven in de winter van 2023 op 2024, blijkt uit een grootschalige jaarlijkse enquête van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV) onder imkers.

© Pixabay

In een bericht over de resultaten van de enquête noemt de NBV de wintersterfte zorgwekkend hoog. Het sterftecijfer is weliswaar minder hoog dan vorig jaar, maar voor het seizoen 2022-2023 was het ruim tien jaar geleden dat meer dan 20 procent van de bijenvolken de winterperiode niet overleefde.

De imkerenquête is dit jaar ingevuld door 2.640 bijenhouders verspreid over Nederland en is uitgevoerd door Wageningen University & Research in samenwerking met de NBV, Imkers Nederland, de biologisch-dynamische imkers en beroepsimkers. Het ministerie van LNV is formeel opdrachtgever voor de inventarisatie. Deze sluit aan op de op de jaarlijkse 'colony losses'-enquête waaraan imkers in meer dan veertig landen meewerken.

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

Overzicht van

de gemeten wintersterfte over de periode 2005 tot en met 2023. De blauwe lijn geeft het vijfjarig gemiddelde weer op basis van voorgaande jaren. © NBV
onbekend, stelt de NBV.

Bekijk meer over:

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2024/07/11/bijenhouders-noemen-bijensterfte-zorgwekkend-hoog>

Vergeet het bijenhotel, bouw een burcht: 'De wilde bij duikt het liefst in het zand'

Imkers Klaas Koopmans (links) en Willem van der Grinten met op de achtergrond de bijenburcht in de achtertuin van Villa Heidetuin. © Marcel Otterspeer/Pix4Profs

BERGEN OP ZOOM - Naast bijenhôtels is Bergen op Zoom nu ook een bijenburcht rijker. Want niet alle bijen hebben behoefte aan een luxe verblijf. Het merendeel duikt net zo lief in de grond. „De eerste bijen hebben hun weg al gevonden”, zegt voormalig boswachter Klaas Koopmans.

Timo van de Kastele 12-07-24, 13:36 Laatste update: 12-07-24, 13:40

Stoeptegels, dakpannen, blokken hout. Met daarover een leemkleurige laag vettig zand, afkomstig van de Utrechtse Heuvelrug. De Bergse imkervereniging is zeker niet over een nacht ijs gegaan bij het bouwen van een bijenburcht. Het bouwsel is te vinden in het parkje achter Villa Heidetuin.

De bijen weten het nieuwe onderkomen al goed te vinden, concludeert imker Klaas Koopmans. „Kijk, hier kruipt er net eentje weg in het zand.” Dat doen de meeste wilde bijen. Ongeveer driekwart van de 350 bijensoorten verkiest een plekje in de grond boven een verblijf op hoogte, zoals in een bijenhotel.

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

Met geld vanuit het bijenlandschap West-Brabant hebben de twee imkers de burcht gebouwd. „Het moet net als een bijenhotel een voorbeeld zijn voor mensen”, zegt Koopmans. „Met een beetje creativiteit en wat restmaterialen kun je het zelf maken. Je hebt alleen vettig, leemachtig zand nodig. Dat is de enige vereiste.”

Het doel van de burcht is het versterken van de positie van de wilde bij. Meer dan de helft wordt in Nederland bedreigd of is inmiddels uitgestorven. De oorzaken zijn bestrijdingsmiddelen, gebrek aan biodiversiteit, verstening in steden en parasieten zoals de varroamijt. „En daar is de Aziatische hoornaar bijgekomen”, zegt collega-imker Willem van der Grinten.

Die 'superwesp' rukt steeds verder op. [Imkers vrezen het insect vanwege zijn vernietigende werking op bijenvolken](#). Vandaar dat ze er alles aan doen om zowel de honingbij als de wilde bij te beschermen en hun positie te versterken. De bijenburcht is een van die manieren.

„Tegenhouden kunnen we de hoornaar niet meer”, zegt Van der Grinten. „Wel moeten we als maatschappij heel goed nadenken hoe we ervoor zorgen dat dit insect niet de overhand neemt.” En daarom zit de imker bij verschillende gemeenten in West-Brabant aan tafel om tot een plan van aanpak te komen.

Naar voorbeeld van Moerdijk

Van der Grinten wijst naar Zeeland. Daar heeft de provincie budget vrijgemaakt om het komende jaar in te zetten op de bestrijding van de 'superwesp'. „De provincie bouwt dat budget geleidelijk af in de hoop dat andere partijen de verantwoordelijkheid overnemen. In Brabant verwacht ik op termijn dezelfde ontwikkeling.” Zie ook:

<https://www.bndestem.nl/bergen-op-zoom/vergeet-het-bijenhotel-bouw-een-burcht-de-wilde-bij-duikt-het-liefst-in-het-zand~ac557ac1/>

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken Vlaams-Brabant

Vlaams-Brabant investeert 100.000 euro in 'slimme' val die met AI Aziatische hoornaar herkent

De provincie Vlaams-Brabant investeert bijna 100.000 euro in een 'slimme' val die met artificiële intelligentie Aziatische hoornaars herkent en verdelgt.

De Aziatische hoornaar vormt een bedreiging voor de lokale bijensoorten en ons leefmilieu.

Foto: Frank van Beek

De Aziatische hoornaar blijft immers oprukken en vormt een bedreiging voor de lokale bijensoorten en ons leefmilieu. In de strijd tegen de Aziatische hoornaar wil Vlaams-Brabant een tandje bijsteken en de provincie investeert daarom in de ontwikkeling van een slimme, selectieve val, die de exotische hoornaar lokt en verdelgt.

"Als er een insect in de val terechtkomt, dan wordt dat herkend door een camera in de val, aan de hand van artificiële intelligentie", legt Karen Peeters van de provincie Vlaams-Brabant uit. "Als de camera een Aziatische hoornaar herkent, zal die op een mechanische manier worden verdelgd. Is het geen Aziatische hoornaar, dan wordt het insect weer vrijgelaten."

"De bestaande vallen die nu worden ingezet tegen de Aziatische hoornaar, zijn dozen met daarin gaatjes van een bepaalde grootte die specifiek hoornaars vangen", zegt Peeters. "Maar meerdere keren per dag moet iemand de doos controleren en de Aziatische hoornaars zelf verdelgen. De val die we gaan ontwikkelen, zal dat dus allemaal zelf doen, waardoor het veel minder arbeidsintensief is." Ze beklemtoont ook dat in de nieuwe val ook geen schadelijke stoffen worden gebruikt.

Proefproject

De nieuwe val zal worden ontwikkeld door het Vlaams Bijeninstituut, samen met de startup Strygoo, die specifiek vallen ontwikkelt, het praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant, de KU Leuven en de imkers van

Nieuwsbrief regio Breda en omstreken

Buckfast Pajottenland uit Schepdaal. Bij die laatsten zal de val, als hij ontwikkelt is, voor het eerst worden uitgetest.

"Het proefproject loopt 2 jaar, en we hopen uiteraard op positieve resultaten, zodat we de val daarna effectief kunnen gaan inzetten bij imkers en landbouwers in de provincie", aldus nog Peeters.

Voor meer details: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/07/18/provincie-vlaams-brabant-investeert-100-000-euro-in-slimme-val-d/>

Ontwikkelingen BIJ-Gebouw

In het BIJ-Gebouw zijn we ook weer volop activiteiten aan het uitvoeren, zoals een nieuwe leergang basiskennis imkeren; wasdoek maken en andere cursussen, zoals het gebruik van bijenproducten.

Ook staat er in de planning een cursus koninginnenteelt op een aantal zaterdagen onder leiding van Hans Peter Verkooijen.

Voor het komende jaar zijn we in overleg met de Kring de Baronie.

De bezoekers van Wolfslaar zullen de komende weken weer volop aanwezig zijn als het mooi weer blijft. Op woensdagen en zaterdagen zal dan het BBC volop aanwezig in het BIJ-Gebouw om voorlichting geven aan voorbijgangers en bezoekers.

Verder is er nog steeds aan de buitenkant van alles te zien over planten en een bij-vriendelijke inrichting van de eigen tuin. De kunstwerken van de eerdergenoemde kunstenaar Maud Konings zullen een plaats krijgen in ons BIJ-Gebouw.

Verrassing van de Natuurtuin

Mocht je zelf sponsor willen worden of ken je in eigen omgeving bedrijven die dat willen dan kun je ons dit laten weten via het emailadres:

info@bredaasbijenhouderscollectief.nl.

Alles komt op dit moment in zomerdracht, prachtig om te zien.

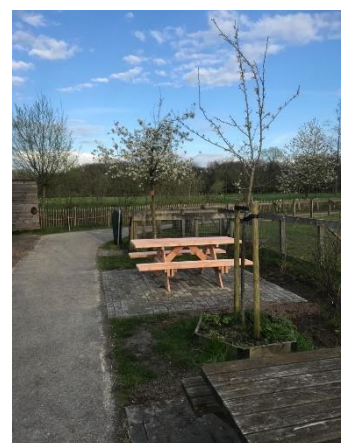
De picknick tafels zijn geplaatst platen met bijen weetjes en zijn aangebracht.

Zie hiernaast voor een voorbeeld. Is dus klaar!!

Wanneer je een bijdrage direct wilt overmaken kan dat op ons

rekeningnummer: **NL68 TRIO 0198 0701 95** t.n.v. **Bredaas**

Bijenhouderscollectief.

ANBI status

BBC heeft de ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling). Het grootste voordeel van het hebben van een dergelijke status is, dat een donateur van een gift de mogelijkheid heeft om deze gift in aftrek te nemen bij het doen van de belastingaangifte.

Hieronder ziet u deze gegevens.